

**Copie vanden mandemente ons genadichs Heeren des
Keysers ende den statuyten ende ordinancien bij mijn heeren
schoutet, borghermeesteren, scepenen, rentmeesters ende
raede der stadt van Antwerpen dien naevolghende ghemaect
opt stuck vanden vrijen ende oock**

<https://hdl.handle.net/1874/9942>

6.
Copie

vanden mandemente

Dus genadichs Heeren des Keyfers / ende den
Statuyten ende Ordinancien bij mijn heeren Schoutet / Wo-
ghermeeſteren / Scypenen / Rentmeesteren ende Raede der Stadt
van Antwerpen dien naevolghende ghemaect / opt ſtuck vanden
vrijen ende oock den ghemeynen Lozdewagencrupders deſer
Stadt / midtgaders den Salaris ende loon opten arbeyt
ghesſelt / ende oock den puncten ende articulen
daer een yeghelyck hem dien aen-
gaende ſchuldich is nae te
regulere. 6.

Ghedrukt Antwerpen bij Jan Gaphes /
opte Breeſtrate / den xx. Auguſti
M. CCCCL. Flv.

Cum Gratia & Privilegio.

AMerle bider graciën gods Roomsche
Kieyser altijt vermeerder sijnck/ Co-
ninck van Germanien/ van Castillië
van Leon/ van Grenade/ van Arra-
gon/ van Nauarre/ van Napels/ van
Cecillie/ van Mailloque/ van Sar-
daine/ vanden eylanden Indien ende
vaster eerden der zee oceane. Certshertoghe
van Oiffenryck/ hertoghe van Bourgoinguë/
van Tothrick/ van Brabant/ van Tembourg/ vā
Turembourg/ ende van Ghelre/ Graue van
Vlaendren/ van Artoys/ van Bourgoinguen/
Palsgraue van Henegouwe/ van Hollāt/ vā zee
lant/ van Ferrette/ van haguenault/ van Namē
ende van Zutphen/ Prince van waue/ Marc-
graue des heylighs Rijk/ Heere van Brielant
van Salins/ van Mechelen/ vander Stadt/ stedē
ende landen van Utrecht/ oueryssel ende Groe-
ninghē/ en Dominateur in Aste en in Africque.
Allen den ghenē die desen onsen brief sullen sien
saluyt. Also duer groote clachten vanden ghe-
meynen coopman hanterende en frequenterēde
onse Stadt vā Antwerpen tot onser kennissen ge-
comen is/ dat de arbeeyders/ packers/ cordewa-
gencruyders ende andere werckluydē om den
coopluyden binnen ende buyten der seluer onser
Stadt van Antwerpen op allen vlieten/ caeyen/
hoecken vander straten/ ende alomme elders te
dieneu/ om te ontfangene/ leuereu/ laden/ ontla-
den/ in en wt de scepen en packhuysen te doene/
te transportereu/ te packene/ te ontpackene/
A. ij. ende

ende te wegene/huere waren/ende coopmansca-
pen/ende andere met gelijcke diensten hen ghe-
neerende/hen daer inne seer qualicken ende on-
behoorlicken gedragen hebbē/ en dagelick meer
ende meer doen/so mit heyslichen/nemen ende ex-
actioneren vā grooten excessiuē loon/met drey
gelicke ende iniurieuse woorden nemende dat si
willen/ende meer dan si behoorden te hebbene/
oft verdient haddē/ende niet willende den coop-
man gerietten als hi des te doene hadde/ende si
des versocht worden/maer alleene alst hen past
oft belieft ter grooter ongenuechte/ongerietue/
ende bezwaerenisse vanden voers; coopluyden/
ende verachtinge vander comenscap ende nego-
ciatie binnen onser voers; stadt.

So eest dat wij/willende daer op versien en
de remedieren tot voirderinghe ende weluaert
vander comenscap/ ende hebbende hier op ghe-
hadt daduis/ Eerst van onsen lieuen en getrou-
wen Schoutet/ Borgmeesterē/ ende Stiepenen
onser voers; stadt. Ende daer nae van onsen com-
missarisen tot den vernieuwen vander wet ende
verhooringe vanden rekeningen aldaer geordi-
neert/ende andere van onser ordene/ende vā on-
sen rade van state en financien/hebben bi delibe-
racie van onse beminde sultere de Coninginne
dougigiere van Hongerien ende Bohemen xc.
van onsen wegghen Regente ende gouuernante
in desen onsen landen van herwaertsouer gesta-
tueert ende gheordineert/ statueren ende ordi-
neren hij desen.

Eerst

Eerst doen wi te niere tgetal vanden cordewa-
gencruyders/daer af men tot nu toe binnen der
voers stad geuseert heeft/en sal selue ambacht
van nu voortane sijn een gemeyn ambacht son-
der restrictie van eenigen getale gelijc sijn de
andere gemeyne ambachten vander voers stad
hebbende twee dekens ende vier oudermās oft
gesworene/en sullen alle de ghene die int voers
ambacht voertane willen comen/te voren moe-
ten poorters sijn van onser voers stad/ ende
sullen de ghene die int voers ambacht sullen
willen commen daer inne byde dekens desselks
ambachts by voergaende wete vāder stad/out-
fangen worden als ambachts luyden/mits daer
af ierst ende voer al elck geuende ende betalen-
de tot profyte van onser voers stad van Antwer-
pen/in handen vandē Rentmeesters der seluer
de somme van sesse onser carolus guldenē eens/
ende voerts alle iare noch eenen carolusgulden
eens/Ende daer af die selue Rentmeesters sul-
len telcken iare metten anderen partypen vanden
incommen der seluer stad schuldich sijn behoer-
like rekeninge/ bewijs/ende reliqua te doene/
Wel verstaende dat alsulcke personen nu int
voers ambacht wesende/ ende daer inne bliuen
sullen/ sullen onghhouden sijn der voers onser
stad te betalene iaerlic dē voers eenē onser ca-
rolus guldenē/ende tot dien sullen alle de voers
cordewagēcruyders als vorē int voers ambacht
comēde noch betalē elc vā hen tot des ambachts
behoef voer de rechten vanden ambachte twee

onser carolus guldenen eens/waer af die voerē
dekens en geworene alle iare eens ghehouden
sullen wesen goede rekeninge daer af te doene
den Borghermeesteren ende Scypenen onser
voerē Stadt.

Ende van nu voertane en sal niemant wie hi
si binnen onser voerē Stadt oft vytheyt der sel-
uer/twoerē ambacht moghen doen oft hem daer
mede geneeren (niet meer binnen de vye merc-
ten dan daer buyten) dan alleene die ghene die
als voren int voerē ambacht wesen sullen/alle
welcke ghenoeint sullen worden cordewaghens-
cruyders/ die op allen plaetsen binnen der sel-
uer Stadt/ende daer buyten opte caeye/weruen/
vlieten/en alomne elders) sullen mogen wer-
ken met alsulcken instrumenten als si geuege-
licke den goeden cooplyden sullen connen ghe-
dienen ende gheen andere.

Welcke voerē cordewaghencruiders sullen
schuldich ende gehouden sijn den poorters/din-
ghesetene/den cooplyden ende elcken anderen
des binnen onser voerē Stadt behoeuende/ int
ghene des haren ambacht ende dienst aengaet/
ghereet te wesen ende te dienene/ wel ende
duchdelijcken tallen tijden/ plaetsen ende ston-
den als si des versocht worden/behoef/ende van
noode wesen sal op haren gheordmeerden loon
ende salaris/ende nauolghende der instructien
by onsen Borghermeesteren ende Scypenen on-
ser voerē Stadt van Antwerpen/ daer af ende
dien aengaende ghemaect ende gheordineert/
oft te

oft te maken ende te ordinerene / sonder ter sa-
ken van haren dienste oft arbeyt yet meer te
mogen heyslichen oft nemen / Ende dit al op pri-
uatie ende verbuerte vā haren voers ambachte
ende voerts gecorrigeert te wordene anderen
ten exemple.

Ende in gheualle yemant vanden ghesellen
nu int voers ambacht wesende ende de welke
hare ambacht hier voertijden gecocht hadden
teghen andere cordewagencruyders oft ander-
sins / (begeerende mits deser onser ordinancie/
hare penningē wederomme te hebbene) so ver-
re si metter waerheyt daden blycken / wat ende
hoe vele eerstmael daer voere ghegeuen is ghe-
weest / die sullen hebben van onser voers stad
soe vele als si sullen hebben doen blycken / dat
voer selue ambacht by hen (oft den genen daer
af si dat hebben) ierst ghegheuen is gheweest /
Maer des so sullen si wte voers ambachte moe-
ten gaen ende daer af renuncieren / sonder em-
mermeer int voers ambacht te mogen comen
oft ontfangen worden.

Ende om diesville dat de voers cruywagens
ouder dandere voeren / botere / keese / hier en se-
kere andere waren en goedē daer af onse voers
stadt alsse heeft ende behoort te hebbene / En-
de ten syne dat de selue stad daer af niet en wor-
de ghefrustreert oft ghefraudeert / Soe ordi-
neren ende statueren wi dat alsulckē ghetal van
hen / als onsen Borgmeesteren / Scyepenen en-
de Sientmeesteren nootelick ende behoewelick
beuun-

beuinden sullen daer toe te hebbene/ si wten ge-
nen vanden voers; ambachte soe vele daer toe
nemen ende ordinieren sullen tot hondert persoo-
nen toe/ de welcke (ende egheen andere vanden
voers; ambachte) alsulcke waren oft coopman-
schapen (daer af onse voers; stadt affise heeft)
voeren ende cruyden sullen/ ende de welcke (eer-
st hen des sullen moghen onderwinden) sullen
haren behoorlichen erdt in handen van een van
den Borgmeesterē onser voers; stadt/ doen/ van
de voers; stadt wel ende ghetrouwelic te dienen
tot voorderinge ende verscherheyte vanden affi-
sen der voers; stadt/ nauolgende der instructie
daer op ghemaect oft te maken als voren/ opte-
pene van haer ambacht te verliesene/ ende on-
se stadt hare schade op te legghene/ ende daer
en bouen allen anderen ten exemple ghecorri-
geert te wordene/ welcke voers; cordewaghen/
cruyders die daer toe sullē geadmitteert wordē/
sullen bijde voers; Borgmeesteren/ Scapenen/
ende Sientmeesteren (inder maniere als voeren
gecoren) ende in een Registre vander stadt met-
ten anderen geteekent worden/ de welcke oock
indifferenten metten anderen heuren medegesel-
sen niet min sullen moeghen oock werken in
allen voers; plaetsen daer hen gelieuen sal/ bin-
nen ende buyten der voers; stadt op allē raeyen/
ende in allen vlieten. Ende sullen dese oock heb-
ben tot heurē profyte alleene die boterhelders/
Behou

Behoudelick dat tot desen male die ghene die als nu int voers; ambacht sijn / soe verre sij daer inne begheeren te blijuene / (dwelck sij als voeren doen moegen) ende de ghene van die byden voers; borgermeesteren / scepenen ende rentmeesteren daer toe nut ende bequaem tot verskerheyt vā onser stadt beuouden worden / sullen den anderen daer inne tot desen male ghepreferert worden / Behoudelick dat noch nu / noch in toecommende tijden / niemant daer voeren int particulier en sal moeghen iet gelouen oft gheuen / ontfangen oft nemen al op de pene van byde voers; cordewaghencruyders die daer voeren iet ghegeuen oft geloest hadden / doen oft laten geuen oft ghelouen / te verbuerene metter daet tot behoef onser stadt vijftich Carolus guldenen / ende tot dien heur voers; ambacht oft neeringen / ende aengaende den ghenen die daer af iet ghehadt oft ghewonnen hadde / oft hem oft anderen van sijnen wegen / hadde laten gheuen oft ghelouen / voir alsdan (oft den toecommende tijde) te verbuerene dock metter daet sijn officie / ende inhabile te sijne ende te blijuene ten eewighen daghen eenighe officie meer te moeghen hebben oft draghen.

Dat elck int voers; ambacht wesende sal selue in persone moeten wercken / sonder met meer ander persoonen te doen wercken / ofte tselue te doen bedienen. Ende om dat de coopluyden ende alle andere inghesetene oft vremde in laden / packen / lossen / draghen / ende arbeiden van heu

ren goeden/sacken/packē/waren ende roopmā-
scapen (de crane oft andere neeringhen daer op
wij gestatueert hebben bij onsen anderen placca-
ten desen niet aengaende oft contrarierende) te
bat gerieft ende gediēnt souldē moegen wordē/
Hoe consenteren wij dat sij hen daer inne ende
dien aengaende (wtgescheyden als voerē daer af
de stadt affyse heeft) sullen moegen doen dienen
ende wercken bij allulckē anderen die voerē cor-
denwagēcruyders / als int voerē ambacht wesen
sullen/ ende vā dien nemen allulcken personen
als hem gelieuen sal/ ende anders gheen/sonder
dat yemāt wie hi sij eenich gesach oft toefeggen
daer inne/ oft toe sal moeghen hebben oft pieten
deren te hebbene.

Doende hier mede te niēte alle andere ver-
gaderingen/ gulden oft buerscappen die eenige
onse poorters die hen noemē de gemeyne arbe-
ders te sijne/ houden oft gemaect hebben/ en nu
onderhouden op sommige hoecken vander stra-
ten/ opten werf/ opt bierhooff/ en op alle ander
raeyen/ vlieten oft plaetsen binnen ende buyten
onser voerē stadt/ hemlyyden seer scerpelic ordi-
nerende en beuelende elc een voer al/ dat sij hem
wachten alsoedanigen vergaderingen/ gulden/
oft buerscapē in eenige plaetsen binnen oft buy-
ten onser stadt te houden oft te ordineren. Ende
dat si onse voerē poorters (die int voerē ambacht
vanden cordenwagencruyders sijn oft comen sul-
len) laten wercken alderhande wercken en op al-
len plaetsen daert dē coopluyden en den goeden
inge

ingeseten van onser Stadt gelieuen sal/ ende oick
met alsulken instrumēten daer mede si de voersz
toopluydē best sullen connen gedienē/ op de cor-
rectie so wie hier tegēs hemluyden eenich belet
dede/ voer deerste reyse te verbuieren tonsen be-
hoeuē sesse onser Carolus guldenen/ eñ tot dien
penitēcie te doene in donckerē geuāckenis sesse
weken lanck te watere eñ te broode. Ende voer
de tweeste reyse op den ban / ende noch alsulche
correctie als bij onsen Schoutet/ Borgmeesters
eñ scopenē alsdan geordineert sal wordē / ende dit
also langhe als ons gelieuen sal.

Ontbieden eñ beuelen daerom onsen lieuen
eñ getrouwen Cancelier ende luyden van onsen
rade in Brabāt/ den Schoutet/ Borgmeesters
scopenen eñ raedt onser Stadt vā Antwerpen/ eñ
allen anderē onsen rechteren/ iusticierē/ officie-
ren eñ ondersaten/ dien dit aengaen sal moegen/
dat sij ende elck van hen/ onse iegewoordige sta-
tuyten eñ ordināciē in alle heure poincten ende
articulen hier bouē verhaelt/ onuerbreekelic on-
derhouden enden doen onderhouden/ naer huer
forme ende inhouden/ sonder daer tegen eenich
sins te doene oft te latē geschiedene nu oft in toe-
comēde tijden/ eenich letsel/ hinder oft moeyenif-
se ter contrariē/ procederēde bij executiē van-
den penē daer toe gestelt/ want ons also gelieft/
des toirconden so hebbē wi onsen segel hier aen
doen hangen. Gegeuen in onse Stadt van Brussel
sele den. xxi. dach van Nouembre. Int iaer M.
cccc. ende. xliij. van onsen Keyserrijcke. xxv.

B ij Ende

Ende van onsen Rijcken van Castillien ende an-
deren tnegenentwintichste. Aldus ghescreuen
ouder opte plijckē / Bijde keyser in synen raede.
Ende gheteekent / Verreyken.

Gecollacioneert metten origina-
len mandemēte / is daer mede be-
uonden conconderende. Bij mij

P. Wefenbeke.

Ordonnancie op den

Voorn vanden cordewaghencruyders / die wer-
ken ende cruyden sullen tghene dat deser Stadt assyle gheeft (ghe-
sien hebbende tghene dat ouergegeuen is bij de cordewagencruy-
ders / ende andere diuersche cooplieden die selue aengaen mach)
als biertappers / keelse ende botercoopers / woonende in
de keelstroede / opte melchmerct / de keelcoo-
pers woonende opte boterrupe / de
keelcoopers woonende inde
keelstraete / ende de
zeepstiebers.

Iden eersten datmen van eender tonnen
biers diemen cruyden sal vandē Bierhooft-
de oft wter brouwerien de spacie van twee
hondert treden oft passen (vijf voeten voer twee
passen gherekent) ten huysē vanden tappers/
poorters ofte inghesetene deser Stadt betalen sal
Eenen haluen stuuer.

Item

Item van elcker tonnen diemē cruyden sal de
spacie van driehondert treden oft passen / salmē
gheuen eenen haluen braspenminck.

Item datmen van elcker tonnen biers die ge-
croden sal wordē als voer voordere (ende excede-
rende die driehondert tredē oft passen) vā elck
hondert diemen voordere cruydē sal / salmen be-
talen ses mijten brabantse bouen den voers; loon
gestelt opte driehondert treden.

Item als aengaende den vrenden bieren die
gebrocht worden in groote vaten / te wetene vā
elck stuck groot anderhalf ame / ende daer bouē
tot twee amen mede gherekent / daer af salmen
betalen als van twee andere tonnen metten pas-
sen ende treden als voere.

En van allen anderen vaten excederende den
twee amen die gecrodē sullen worden de spacie
van tweehondert passen oft min / salmen geuen
van elcker ame een blanke.

Vander spacie van driehondert tredē van elc-
ker ame eenen stuyuer.

Ende vanden grooten stucken oft vaten exce-
derende de twee amen diemen voorder cruyden
sal van driehondert passen / bliuende nochtans
binnen de binnenste poorten oft bruggen / sal-
men geuen van elcker ame eenē braspenminck.

Ende buytende binnenste poorten van elcker
ame twee blancken.

Item alle de voer vate oft tonnen met bier /
salmen den poorters thuyse cruyden / inde kels-
ders doe / en op stellingē leggē optē voer loon.

B ij Item

Item van eender tonnen boterē diemen cruyden sal van sint Janfoliet/maeyegat/bierhoofft/loorgaten/ende voerts van allen anderē vlieten tot binnen der goeder lieden huysen/woonende opte melmerct oft inde boterroede/salmen betalen een blanckie.

Ende opte boter ruye/eenen haluen stuyuer.
Vander haluer tonnen nae aduenant/en oock van alle andere goeden van dien ghewichte nae aduenant.

Item van eender tonnen boterē/oft scip pont keese oft spect/ diemen cruydē sal vander boterwagen oft groote wage inde keestroede voerē/salmen geuen eenen haluen stuyuer.

Item vā een hondert goutsche keesen diemē cruyden sal het si groot oft cleyue inde keestroede/salmen geuen twee blancken.

Item van eender slootmandē het si van wat raeyen oft vlieten dat die gecroden wordē tot inde keestroede voerē/salmen geuen twee stuyuers ende eenen haluen.

Ende opte boterruye twee stuyuers.

Ende in genalle datmen se voerdere cruyden moet (blijuende nochtans binnen de binnenste poorten oft bruggen) salmen geuen eenen haluen stuyuer meer/en buyten de binnenste poorten eenen stuyuer meer.

Item van alle vleemische keesen/ysack/heerlantische/ende Engellsche keesen/die gewegen worden en diemen cruyden sal tot inde keestroede/salmen geue van elcher wagen een oert.

Ende

En tot aende binne poortē oft bruggē en buytē
de binnenste poortē een half blācke en. iij. mūtē

Item vā eender tonnen boteren diemē cruydē
sal wten huysen staende opte boter ruye en den
teerlinck rontomme tot inder boterwaghen/ sal-
men geuen eenen haluen stuyuer. ¶ **E**n inde
grootte wage te cruydē eenē haluē braspenminck.
En vā een scip pont speck/ keese/ eē māde ruets/
en een tōne ruetswegēde omtrent driehondert
pouwen nae aduenāt/ en vā tselue weder te bren
gene opte boterruye te betalene als voere.

Vander waghe den poorters binnen der bin-
nenster poortē oft bruggē thys te cruydē eenē
haluen braspenminck. ¶ **E**n buyten de binnen
poorten eenen stuyuer. **D**e halue vaten nae
aduenāt. ¶ **I**tem vā eender tonnen boteren
op te slaen wten scepe/ en inde kelders opte bo-
terruye te doene een half blanche.

Item vā eender tonnē boteren diemē cruydē
sal vandē harinculiet oft nieuwen craen tot opte
boterruye een blanche. ¶ **E**n vanden baer-
giehuyse en nieuwe caeye eenen stuyuer.

Dan elck scip pont speck/ ruetmande/ ende vā
eender smalder tonnen nae aduenant.

Item van een duysent ponden keese (waer af
tweehondert edamsche stucken voer een duysst
gerekent worden) vā wter ruyen op te treckene
opte solders/ salmē geuen eenen braspenminck.

Item vā een hondert goutsche keesen te cruy-
dene vanden bierhoode/ maeyegat/ vā sint Jans-
vliet/ en loockgaten/ tot opte boterruye en den
teerlinck rontomme eenen braspenminck.

Itē vā eender smaelber tonnen Engellsche bo-
tere te cruydene van dmaeyegat/ vanden werf/
ende van allen anderen poorten/ ende vlieten in-
de huysen gestaen inde keefstrate oft daer ontrent
te staplē/ salmen geuen eenen haluen stuyver.

Itē vā een hondert stucken ysac diemen cruy-
den sal vander voers caeyen oft vlieten tot inde
keefstrate/ salmen geuen vijf stuyvers.

Item vanden vleemischen keesen van elck hon-
dert diemen brenghen sal van daelster gat ende
loock gaten tot inde keefstrate/ salmen gheuen
twee stuyvers ende eenen haluen.

Ende van sint Jans vliet/ vā maeyegat/ ende
vanden anderen vlieten tot inde keefstrate/ sal-
men geuen van elck hondert vier stuyvers.

Item vanden brugischen keesen diemen cruy-
den sal vander botermerct tot inde keefstrate vā
elck hondert stucken drie stuyvers.

Item vander vleemischer boteren diemen in-
cophens brengt (vā elck stuck groot oft cleyne)
vanden caeyen oft vlieten te cruydene tot inde
keefstrate/ salmen geuen xij. myten brabant.

Item van een last droogen harinck wten sce-
pe te doene ende inde keefstrate te cruydene/ vā
wat vliete dat het si/ salmē geuē van elck last. ij.
stuyvers en eenē haluē en. xij. myten brabant.

Itē de voernoemde coopluydē woonēde inde
keefstrate ende daer ontrent/ sullen haer keesen
mogen laten reynigen/ bouen op de solders dra-
gen/ ende weder afdragē/ ende (vercocht wesen-
de) inde keefswaghe te dragene (sonder meer) by
haer

haer boden / oft andere poorters.

Item van elcke tonne zecpen te cruydene van
flant / munsterstrate / oft daer omtrent / tot opt
bierhooff / maeyegat / sint Jansvliet / loochigatē /
platten steegere / aelstergat oft daer omtrent sal
men geuen een oert en ses mijten brabant.

Van eender olie tonne nae aduenant.

Ende opten werf van elcker tonnen eenen hal-
uen stupuer.

Tot opten borchgracht eenē haluen stupuer
ende tweelf mijten brabant.

Tot opten harinculiet / nieuwen vliet ende
nieuwē craen oft aen d'baergiehuys eē blancke.

Op de nieuwe caeye van elcker tonne een
blancke ende negen mijten.

Van elcke tonne olie nae aduenant.

Item de zeeplieders deser stadt sullen mogen
alle hare olie (die si inne coopen sullen) met ha-
ren dienaers in haren ate ende draenke wesende
doen halen als si van outs althijt gedaen hebbē.

Item dat alle poorters / ingesetene ende natiē
deser stadt sullen bliuen by haer oude preuile-
gien / vsancien ende costuymen van hen eyghen
goet te mogen cruyden ende dragen zc. ghelijck
datse tot her toe gedaen hebben.

¶ Ghepubliceert by Jan vanden werue On-
derschoutet / Burgermeesteren / Scyenen en-
de Stade der voers stadt van Antwerpen / Optē
vrijdach van Meerte / Int iaer vijftienhondert
ende vierenveertich.

P. Welenbekie.

C

Al ist so dat optē. xxi. dach vā Nouember lest
leden by onsen genadigē heere den Keyser
sekerē ordinanciē gemaect sijn geweest opt
stuck vanden cordewagencruyders en̄ gemeynē
arbejders deser stadt/ En̄ nauolghende den sel-
uen statuyten sekeren prijs oft loon by minē hee-
ren Borghermeeſteren/ Scypenen en̄ Rade op-
ten arbejst vanden goeden daer de stadt allise af
heeft gestelt sijn geweest/ gelijc blyct by dē man-
dementē ons ghenadichs heeren ende den gesta-
tueerden salaris/ die al tflamen opten. xvij. dach
van Meerte lestledē alhier openbaerlic ter puy-
en af sijn gepubliceert en̄ wtgeroepen geweest
tot weluaert en̄ gerieue vanden cooplyuden en̄
alle der werelt/ En̄ hoe wel eenen yegelickē ex-
presselicken beuolen is geweest hem daer nae te
regulerene en̄ daer teghen niet te comene oft te
doene opte penen en̄ buercken daer toe staender
dien nochtās niet tegenstaende attenteren eeni-
ge persooenen int voers ambacht vandē cordewa-
gencruyders wesende oft daer inne gecomē sijn-
de en̄ andere/ contrarie den voers mandementē
en̄ publicatiē daer af gedaen te comene en̄ te doe-
ne/ en̄ alsoch gulden/ buerscapen en̄ compaigni-
en oft rotten te makene/ en̄ geselschapen te hou-
dene/ arbejvende also eenige caeyen/ vlietē/ sce-
pen oft andere plaetſen te willen beurijene/ en̄
dwerck alleene te willen doene/ niet alleenlic ten
achterdeele en̄ ongerieue vandē coopmā/ scriplie-
den/ borgerē/ ingesetene/ en̄ alle andere/ Maer
oock in preiudicien vandē anderen gemeynē cor-
dewagencruyders oock by int selue ambacht

ijde de welke si om des werck wille dicwilt diep
gen/iniurierē en grootē oploop doe/en de werck
ken (also gewijst hebbēde) loopē dincckē ten dam
brugge/te duerne/en op andere verbodē plaet-
sen/latēde dwerck liggē/en niet willende gedoo-
gen dat andere persoonē (nochtān vry int voerck
ambacht ijde en de welke de coopmā en ande-
re goede liedē wel begeeren soudē te wercke te
stellene) tselue werck soudē werckē/oft ooc werck
hē en doirē wt ontsack vādē voerck quactwilligē/
Al in cōtēpte vādē beuelē der H. M. en dē gebo-
dē te meer stondē vā s heerē en vādē stadte wegē
gepubliceert/ Om op dwelc te verkiene men ge-
biedt seer expresselic vā s heerē en vādē stadte we-
gē nauolgēde dē voergaēdē statutē en ordināciē
¶ Indē eerste dat egeen cordewagēcr uyder oft
gemeyn arbeeydere deser stadte vry int voerck am-
bacht wesende oft namaels comēde vā nu voert-
ane en sullē mogē hebbē oft houdē met malcāde-
rē eenige gulde/societeytē/vottē/oft geselschapē/
om tlamē te werckene/eenige caeyē/vlietē/hoo-
dē/stratē oft andere plaetsen vādē stadte te beuy-
ne/oft eenich recht/gesack/oft voordeel in eenich
werck oft plaetse meer te pretenderene te hebbe-
ne dā dādere/ Maer wāneer dwerck so swaer is
datter meer dā eē persoon toe behoefde/dat als-
dan de coopmā (oft last daer af hebbēde) sulcke
persoonē tlamē stellē sal te wercke als hē belie-
uen sal te stellene/sonder dat de cordewagēcr uy-
ders selue yemāt daer toe sullē mogē/roepē/hie-
sen oft nemē/oft dē eenē vā hē daer toe meer pro-
mouerē dā dē anderē/ Opte penē nabescreuen.

Item dat oock niemant voordane hem en veruordere om eenich werck te worpene / te hutsene oft te lotene / maer laten selue alleenlick wercken den gheuen oft gene vanden wijen cordewagencruyders die de coopman (oft last daer af hebbende) daer toe kies en ende nemen sal.

Item dat niemant attenteren en sal moghen (nergens waer dat si / tscpe / te water / noch optlant) eenich werck te aenueerdene / oft hē daer in te stekene / oft eenich scrip oft goet te beurjēne / voer ende eer hi vanden coopman oft den genen die last daer af heeft oft hebben sal / expreselic daer toe gebeden ende versocht sal sijn.

Item dat oock niemant langer werckē en sal mogen dan den coopman (oft meester vanden wercke) en beliest / maer so gheringe de ghene diens werck dathet is / hem oerlof geeft / ende wten wercke heet gaen / dat hi terstont sonder meer te werckene sal moeten cesserē / ende dat werck laten doen ende wercken diet den coopman oft lasthebbere vandē wercke goetdunct / sonder daer tegē te murmureren / oft den meestere / oft anderen wercliedē / eenige quade woerden daer om te mogen gheuen / ende oft hi den coopman / schippere / den nieuwen inghestelden werclieden / oft oock yemande anders / daer om oblatreerde / iniurieerde / oft eenigē oploop dede / in woerden oft in wercken / dat (bouen de penen naebestreuē) hi daer af ghecorrigeert sal worden nae gelegentheynt vander saken.

Item dat niemant sinen medeambachtsman

(alst

(alst den coopman oft meester belieft ende goet
duncket) weygheren en sal moegen alderhande
werck mede te laten wercken.

Item dat niemant den coopman oft anderen
bouen den nabescreuen ghestatueerden salaris
en sal moegen exactioneren/ oft meer dan dē ge-
settē loon eysschen/maer selen wel min moegen
nemen/ende om minderen loon moeghen werck-
ken/ in dient hen belieft.

Item dat niemant wie dat hi sij/ en sal moe-
ghen gaen drincken te Damburgghe/ te Doer-
ne/ te Merckhem/ noch tot andere plaetsen (op
een myle nae rontomme der stadt/ daer de selue
stadt egheene allyse en heeft) op de pene van
outs daer toe staende/ende daer toe vanden pe-
nen nabescreuen.

Item dat egheen cordewagencruyder oft ar-
beyder en sal moeghen comen/ gaen/ noch staen
(om wercken oft werck te crÿgene) opten werck/
opte caeyen/ hooden/ oft vlieten van deser stadt/
voer der tijt toe dat hi byden coopman (oft last-
hebbere vanden goeden) gehaelt ende versocht
sal sijn aldaer te comen wercken/ opte penen na-
bescreuen.

Item oft yemant eenighe ander act dade dat
soude moegen occasie gheuen van twiste/ discor-
die/ oft ongherief vanden goeden lieden soe wel
van binnen als van buyten (in wat manieren dat
het ware) dat alle de ghene die tselue deden/ oft
hielpen doen/ oft teghen eenich articule vanden
voergaenden ordinancien (oft doock eenich punt

van tgene des voere gernerf staet) quamen oft deden/ bi hen seluen oft anderē/ oft yemant daer toe oproyden ende instigeerden/ heymelich oft openbaer in wat manieren dathet ware/ dat (bouende penen ende correctien inden mandementen ons genadichs heeren des Keyfers begrepen) sij ende elck vā hen daer toe verbeuren sal/ ende ter stont verbuert sal hebben sijn poorterie ende ambacht/ inder manieren ende distinctien nabescreuen/ en en sullen daer na niet meer moeghen wercken/ sij (ende elck van hen) en hebben eerst voer deerste reyse hen ambacht wederomme vā niemms ghecocht/ ende daer toe betaelt de pene vā sesse Carolus guldenen eens. Te bekeeren in drijen/ deen derdendeel den heere/ dander der stad/ ende toerde den aenbrengere. Ende voer de tweede reyse hen ambacht ende poorterie/ ende daer toe betalen twelf Carolus guldenen te bekeeren als voer. Ende voer die derde reyse op den ban.

Hier nae volcht den loon vanden
gheimeynen corderwagencruy-
ders.

Loon ende salaris vanden corderwagencruyders oft gemeyn arbeiders geordineert bij mijn heerē Borgermeesterē/ scpenē/ rentmeesteren/ en rade deser stad van Antwerpen/ navolgende den beuelen vander Key. Na.

Terst dat de arbeiders hebben selen vanden goeden/ waren en coopmanscapen nabescreuen
vande

vande selue wten scpe te doene/ opte raye te leg
gene/ inde pachuyfen/ ende goeder liede huyf-
gen te vuereue ende vñf balen hooge te stapelen
naulgende der ouder costumen/ waer ende tot
wat plaetfen dathet binnen deser stadt te doene
sal moeghen wesen. Te wetene

Inden eersten vā een bale pepers/ Item vā
een bale gengebers/ Item van een bale annijs/
Item vā een bale comijns/ Item een bale galio-
ten/ Item een bale greyns/ Item een bale orseil-
len/ Item een bale califfihouts/ Item een bale
Bakelaers/ Item een bale senybladeren/

Ende vā allen anderen balen van genouch ge-
lijcker grootten ende ghewicht/ van elcke bale
Eenen haluen stuuer.

Item vanden rof balen/ en vanden amand el-
balen/ ende dier ghelijcke balen van elck stuck/
Een blanche.

Item vanden suyckerkisten vā Canarien en-
de van ylle van Madera te werckene vader ou-
der costumen/ Eenen braspenminck.

Item vanden haluen van dien/ een blanche.

Item vanden sukerkisten van Sint Omer/
Eenen haluen stuuer.

Item vanden alluynbalen/ Item vanden weedt
balen/ ende vande spaensche seepe balen/ vāden
vier balen van dien/ Twee blancken.

Item van elck stuck spiegelhers/ Een oert.

Item van elcke casse sidenlakens oft sidraets/
ende dier gelijcke/ ende vā een bale camelotten/
van elcke casse oft bale/ Een blanche.

Item

Item van een stuck Balotten/

Item van een stuck Alluyuen/ ende dier ghelycke goedē/ van elck stuck/ eenē haluen stuuer.

Item van elck hondert Rollen Canifas / thien stuuers.

Item van elck hondert Doffynen Cort/ seuen stuuers.

Item van elcke piype Nagelen/ Potemmuscaten / Caneels / Foelien / ende dier ghelycke / twee blancken.

Item van elcke piype Summen / Potsuyckers / Cappers / Olyuen / Coperose / Pruymen / ende dier ghelycke / van elck piype twee stuuers ende eenen haluen. Ende vanden quar teelen nae aduenant.

Item van elck hondert coruen Dÿghen / neghen stuuers.

Item van elck hondert coruen Doffyns / derthien stuuers.

Item van elck hondert pondt gewichts Bre Allihouts ende Pochouts/ een oert.

Item van elcken saccken Caneels/ Poten/ Naghelen/ ende elck tonneken Foelien wt den pachuyfen inde waghe te bienghene/ een oert.

Item van eenen laste Perx / Ter / Neels / Traen / Smalbant / Hasenoten / Solfer / ruel / Kenckenwet / ende dier ghelycke goeden / vā wt den scepe te doene opt laut / vā elcken laste eenē stuuer neghen myten Brabants . Ende van te draghen tusschen beyde de brugghen aen beyde zijden vanden vlieten / ende van stapelen achter
dore

doer oft beneden daert den coopmā belieft twee
stuiuers. Ende alsment van buyten opte caeyen
oft vlieten ende daer omtrent brengt/ salmen be-
talen metter waghenvracht van elcken laste drie
stuiuers ende eenen haluen. Ende vā te vueren
aende loocbrugge/aent mayegat/ ende alomme
elders daert den goeden lieden binnen der stad
caeyen oft vlieten belieft te hebben/ vā elcken la-
ste metten vrachtloon tsamen vier stuiuers. En-
de wanneer tselue goet alsoe geuert wordt min-
dan metten laste/ salmen geuen van elckie tonne
Een blanche.

Item vanden asschen op te slane op de caeye
wtē scepe/ van elcken laste een blanche. Itē
vande selue asschen in huys te doene/ achter oft
voere/bouen oft beneden/ metten stapelen na de
belieste vanden coopman/ van elcken laste twee
blanchen. Itē van buyten/ opte vlieten te bren-
gen inde huysen vā den vlieten oft dair omtrent/
metter vracht ende met stapelen tsamen van elc-
ken laste twee stuiuers ende eenen haluen. En
alsment elders vueren sal binnen der stad/ ten
zeepsteders huysen ende elders/ oft opte hauene
daert den coopman belieft/ van elcken laste met
ter vracht/

Drie stuiuers.

Item van dwagenschot ende puys hout/ en-
de diergelycke goeden wtē scepe opte caeye te
slane tusschen de brugghen ofte daer omtrent/
oft wtē scepe op den waghē te worpen/ van
elck groot hondert drie stuiuers. Ende wan-
neer men dat doerdaecht/ het s̄j voer oft ach-

ter/vijf stuiers. En almen dat hout elders vuer
ren sal metten wagen/vā op en af te dragene ach
ter oft voer daert dē goeden lieden belieft/vā elc
groot hondert vijf stuiers sond den wageman.

Item vanden rijnshoute het si vanden ouden
oft nieuwen heure/deen derde deel min dan van
den houte voerscreuen.

Item vā dwaghenschot en spruyshout te sta
pelen/vā elc groot hondert vier stuiers en eenē
haluē. En van rijnshout te stapelē/drie stuiers

Item van tclaphout wten scepe te doene op
de caepe/oft optē wagen/van thondert een oert.
Ende wanneer men iselue claphout wten scepe
doet en voorts achter oft beneden draecht daert
den roopman belieft/salmen tflamen betalen van
thondert een blanche.

Item van een groot hondert sperrē wten sce
pe te trecken/optedoene/en opten wagen te dra
gen/een blāche. En almen die voordr draecht
het sij voer de dore oft achter/daert dē roopman
belieft/noch een blāche van elck groot hondert.
Itē vanden caprauen salmē betalen dubbelgelt.

Item vanden Meyborchische delen wten scepe
te trecken en te wercken salmen betalen gelijk
vanden wagenshot voer gheseyt is.

Item vanden noertsche delen wt den scepe te
trecken/voer de doren te doene ende te rechte
van t groot hondert acht stuiers.

Item vandē pruyssche delen van wten scepe te
treckē tot opte caepe van thōdert thien stuiers.
En alle die opten wagē doen/salmē geuen twelf
stuiers.

Stuivers. En so wanneer si die rechten selen voer de dore/salmen betalen achtien stuivers.

Item van een hondert natter huyden wt den scepe te doene/op den waghden te legghene/met ten wagenhuieren inde logte ende elders daert den coopman belieft te vuerene/ tlamen vā thondert sesse stuivers. Ende vanden drooghen huyden te werckene/als voer/van thondert drie stuivers ende eenen haluen. Item van een hondert deker bockebellen/Thien stuivers. Ende van een hondert deker calssvelen/Dier stuivers al te werckene als voer.

Item van een duysent beris wt den scepe te draghene opte caepe/Twee stuivers. Ende van thieren van elck duysent Een oert. Des salmen tshutbert moeten wercken drie voer twee. En van stapelen van elck duysent Twee blancken.

Item vā een hondert ribben opte caepe te doene wten scepe/lange en coite doer een/Drie stuivers. En alle die thieren/salmen betalen vā elc hondert in als/ Drie stuivers en eenen haluen.

Item van een landvoeder viercant timmerhouts wt den scepe op de caepe te doene/Twee stuivers ende eenen haluen.

Item vanden tichellatten aendē platten stee gher vant loocgat oft elders op te slaene/thuys te brengen ende te stapelen daert den coopman daeromtrent belieft/ van elck duysent Een en braspeninck. Ende alle die elders vueren/vā tellen en metter macht tlamen van elck duysent Twee stuivers ende eenen haluen.

D ij Item

Item van een duyfent ijfers ouer te flane van
deen fchip in dander/ oft vā deen in dander te ghe
uene/ van elck duyfent Eenen haluen ftuuer.

Item vā een duyfent ijfers wten fcepe te doe
ne aende loocgaten/ aent bierhoodt binnen der
poorten/ aent maeyegat aender ftadt muieren/ of
op eenige ander caeyen te ftellene/ om bequame
lick op waghens gheladen te wordene/ van elck
duyfent Eenen haluen braspenminck. En als
ij dat ijfer den coopliden thuyf brenghen/ dat
fullen ij fchuldich ijn te doene voer den loon ge
lijck ij voer date vanden voerij mandemente ge
hadt hebben.

Item van ydelen coffers thuyf te draghene
oft te cruydene/ Eenen haluen ftuuer.

Item van garenfacken wegende vier oft vijf
hondert ponden/ wt den fcepe te doene ende den
coopman thuyf te leueren/ waer dathet ij/ van
elcken facke Eenen ftuuer.

Item van een nageltonne wegende omtrent
vijftien hondert pondt/ wt den fcepe te doene/
thuyf te brenghene/ inder cooplidē huyfen/ vloer
ren oft pachuyfen/ ende van die te ftapelen/ van
elcker tonnen metter vracht Drie ftuuers.

Item van een groote kifte van acht voeten
lanck wegende omtrent thien oft twelf hondert
ponden gewichts/ wten fcepe te doene/ den coop
man thuyf te doene ende te fchicken/ fo alft den
coopman belieuen fal/ drie ftuuers in als.
Dandē middelkiften vā fesse voetē oft min/ twee
ftuuers. Ende vanden cleyen kiften van vier
voeten

voeten oft daer onder / eenen stuyver van werck-
ken ende brenghen / als voere.

Item van een pack armentiers lakenen van
tweelshondert oft daer omtrent van wten scepe
te doene den coopman thys te brenghene ende
int huys oft packhuys te doene daert den coop-
man belieft / drie stuyvers. En van elck laken
wt en huysen te draghene waer dathet si binnen
deser Stadt oft opte caeyen een oert.

Item van een groote spellen oft lijnwaet kiste
groot seuen voeten van opslagen thys te bren-
ghene en inde packhuysen oft opte merct te doe-
ne daert den coopman belieft als voere / drie
stuyvers ende eenen haluen. Item vande mid-
delbaer kisten van omtrent vijf voeten / twee
stuyvers. Ende vande cleyne kisten van vier
voeten oft min twee blancken.

Item van een groote nestelkiste oft leerkiste
als voere te werckene / twee blancken. Van
de middelbaren kisten / eenen stuyver. En
vanden cleynen kisten een blancke.

Item van elcken staelwate wegende omtrent
duysent ponden van wten scepe te doene thys
te brenghene en int packhuys te doene ter plaet-
sen daert den coopman belieft / Twee stuyvers
ende eenen haluen. Ende van elke staelman-
de / eenen stuyver.

Item van eenē hopsack wten scepe opte caeye
te doene weghende sesshondert oft daer ouer /
twee blancken / ende daer onder eenen stuyver.
En vande selue hopsacken wech te voeren / het
D ij A inde

si inde waghe/ in packhuysen oft elders ende te
rechten oft ouer eynde te setten van elck hondert
een oert.

Item van een ame biers op te slaen en te sta-
pelen opte caeye sesse mijten brabantse.

Item van een vat yeupen biers een haluen
stuyuer.

Item van een vat mommen een blanche.

Item van een last biemers biers van tweelf
tonnen van opslaen en afrollen twee stuyers.

Item van dertich tonnen homborghen biers
van opslaen ende afrollen vier stuyers.

Item van. xliij. tonnen engels biers wten sce-
pe metten boome op te dragene ende te stapelen
opte caeye veerthien stuyers.

Item van een stuck hougaerts biers van drie
amen ende daer ouer wten scepe te doene ende
opte caeye te stapelen twee blancken.

Item van een orhoodt biers eenen haluen
stuyuer.

Item vā een brouwte leeuws biers lanc omtrēt
xviij. amen vā opslaen en stapelen vijf stuyers.

Item van alle andere vromde bierē die de scip-
pere opset opte caeye en afgerolt worden/ salinē
geuen van elke brouwte van. xliij. tonnē oft daer
omtrēt twee stuyers.

Item vā saeypackē comende vā Rijnsele/ Ber-
genhenegouwe/ Dalenchiyn/ A trecht en dier ge-
lijcke vā elcken grootē packe houdende omtrēt
hondert saeyen vā opslaen en thuyse te voerē als
voie drie stuyers. Item vandē middelbaren
houden

houdende omtrent, lx. saeyen en daer onder twee
Stuivers. En vanden cleyuen packen houdende
de veertich saeyen en daer onder eenē stuiver.

Item van een bale/mande/oft basseroen/bat-
terien wegende omtrent duyzent ponden wten
scepe te doene/thuys te bringene en inder coop-
lieden huysen oft pachhuysen te doene daert hen
belieuen sal van elck stuck ij. stuivers. Van
eenen bandt grauwo reepen eenē haluē stuiver.
Van eenen bandt witte reepen een oert. En
van een hondert pferē ketelhandē oock een oert
al te werckene als bouen.

Item van eenen sack fruyts wten scepe te doe-
ne en opte merct ten huys vanden goeden liedē
te bringene van elcken sake een oert. En vā
een wiege fruyts eenen haluen stuiver.

Item van een groote lijnwaetmande van drie
leugden op te slaue / ende in huys opten vloer
oft inde kelders te doene vier stuivers ende
eenen haluen. Ende van wt te voeren van
deen pachhuys in dandere twee stuivers ende
eenen haluen. Vanden lijnwaet manden van
twee leugden drie stuivers. Ende vā wtvoe-
ren twee blaucken.

Item vanden Oudenaertschen packen vā op-
slaen en thuys te voerē als bouen ij. stuivers.

Item vanden carpetpacken van Ghendt van
opslaen en thuys te voeren wegende omtrent
tweelfhondert / vijf stuivers. En vandē mid-
delbaren daer af de drie twee groote maken oft
daer omtrent drie stuivers en eenen haluen.

Item

Item van een pack pampiers weghende ontrent vijftienhondert oft seftienhondert van opslaen/thuys te voeren/ende opten vloer oft int packhuys te doene vijf stuyuers. Ende vanden drie middelbaren packen voer twee gherekent/van elck pack als voere drie stuyuers.

Item vanden canifas packen van opslaen ende thuys te doene opten vloer oft int packhuys als voere vier stuyuers ende eenen haluen.

Item vanden grooten vaten van ontrent vijf voeten comende van Rijfele/Doernick zc. wegende veertienhondert ende vijftienhondert oft daer ontrent van opslaen ende thuys te voeren als voere van elck vat twee stuyuers ende eenen haluen. Item vanden vaten van vier voeten twee stuyuers. Ende vanden vaten van drie voeten oft daer onder twee blancken.

Item van elcker waghe loots op te slaen opte caeye so wel groote als cleyne flecken ses mijten brab. Item van elcke wage loots thuys oft inde wage te doene en te crydene een oert/ende dat so wel vandē hantstucken als flecken.

Item van elcken block tens op te slaen opte caeye tweelf mijten brab. En van thuys te voeren ende te stapelen van elcken block eenen haluen stuyuer. Ende de halue blocken twee voer een gherekent.

Item van allen duytschen tennie dat de boepers lossen van thuys te voeren en int packhuys te leggē van elck duyfent eenen braspeninck.

Item van een scip steens wten sceppe te dragen tot opte caeye derthien stuyuers. En van te

dragene tot inden bocht daer de ghemeyn poorters hare steen setten en na aduenat seshien stuuers van elck scip. En als si diendraghen opte steenplaetse aender stadt muer sullen si hebben van elcken scepe tweentwintich stuuers.

Als vanden steene op en af te slane en van stapelen dat sal de poortere ende coopman mogen doen doen en wercken met mans oft vrouwen persoonen nader onder costumen en byde ghene diet hem belieuen sal onbegrepen.

Item van een last wit werck op te slane opte caeye thien stuuers. Ende van een last blauwerck achtentwintich stuuers.

Item van een schuyte calck van wten scepe te dragen inde calckhuysen oft elders twee roeyen verre vander caeyen oft daer onder salmen geuen van elcke schuyte xiiij. stuuers. En so wannemen tselue calck voerdere dragen sal daer af salmen betalen van elcker roeden datment voerdere sal dragen moeten ij. blancken meer.

Item van elcke vaert calck diemen wter schuyten dragen ende setten sal opte kerre salmen geuen eenen haluen stuuer. Dies sullen alle de calcksacken groot moeten sijn en houden twee hauerveertelen opte correctie vanden heere ende vander stadt wiens sacken men beuinden sal minder te wesen.

Item van elcken sache van anderhalfveertele oft vijf moeken graens wten scepe tot opte zeeusche merct oft inde huysen neffens der eerde te dragene salmen geuen

een oert.

E

Item

Item van allen den anderen goedē/warē/sa-
ken/packen/vatē/kisten en andere sardeelē ho-
danich die sijn (daer af voere egeen specificatie
gedaen en is) daer af salmen geuen van opslaen/
wten scepe te doene/den coopman thuyt te bren-
gene/in sijn huys/vloer/kelder oft packhuys te
leggene vā elck hondert een oert stuuers/te we-
tene, ruij, mūtē brabant/ wel verstaende noch-
tans dat darbeyders vandē ongespecificeerden
goedē niet meer en sullē mogē eytschen dan den
loon diemē van outs voer date vandē voerē ordi-
nancien ons genadichs heerē gewoonlic is daer
af te geuene opte penen voer gescreuen.

Item als vanden goeden/waren en coopman-
scapen diemē wtē huysen/packhuysen zc. voerē/
dragen oft cruyden sal opte caeyen/opten werf/
opte vlietē oft elders aent scip oft tscips boerde
daer af salmē betalen deen derdendeel min dan
den loon bouen gespecificceert.

Item oft gebuerde dat yemāt wie hi ware vā
binnen oft van buyten aen eenige vanden vryen
cordewagencruyders en ghemeynen arbeiders
versocht hadde sine goedē en coopmanscapen vā
hen gewrocht te wordene om den loon en salaris
voerē/en die vrye persoonen hem dat weygerdē
also terstont te doene/en egeen vrye persoonē ge-
reet te vindene en waren die den coopman (om
den voerē gestatueerdē salaris sijn goet werckē
wildē/indien geualle sal de coopmā/poortere/en
elck andere sijn voerē goedē en coopmanscapen
mogē doen opslaen/wercken/cruydē/voeren en
thuyt doen brengē oft stapelen niet als sulche per-
soonē (vremde oft ingesetenē) diet hem belieuē

sal/welcke vrede en onvre persone alle desselts
coopmans goede en coopmanschap als da sullē mo-
gē werckē onbegrepe/so lage tot dat alle tselue
werck volvrocht sal wesen/sond dat de vrye cor-
bewagēcruyders/arbeyders/poorters/oft ande-
re yet daer tegē sullē mogē seggē/ murmurere/
oft den onvryen arbeydere obloquerē/ murierē
oft eenigē oploop doen in woerden noch in werc-
ken by hem seluen oft anderen heymelic oft open-
baer in geender manieren/ Opte verbuerte vā
haren poorterien/ambachte/en den penē voerē/
en van daer en bouen gecorrigiert te wordene
nae gelegentheyt der misdaet.

Item dat elck poortere deser stadt sine eygene
goede/warē en coopmanschapen hē seluē alleene
toebehoorende (en daer niemāt vrenders part
oft deel ane en heeft) sal mogē doen werckē met
sinē eygenen kinderē/bodē/kinapen/maertē/ en
familie in sinen ate ende diancke wesende en bin-
nen sinē huysē woonende onbegrepen na snyder
belieften sonder aensien van yemāde.

Itē d; alle packers/herrehinders/meedewerc-
kers en alle andere arbeyders werckēde opter
stratē/inde huysen/oft scepē/sullē moetē comē en
zyn int voerē ambacht en betalē trecht daer toe
staēde/Wtgenomē de moriaens kinderē/wolle-
werckers/weetwerckers/budeldragers en toif-
dragers/ de welke sullen ghenieten hen oude
preuilegiē en ordināciē hen gegūt/daer na si hen
sullē regulere/maer sal elc coopmā zyn goet mo-
gen doe packen en bindē met sulchen personen
(vry int voerē ambacht wesende) als hen belie-
uen sal daer toe te nemene.

Item dat alle de gene die nu ter tijt int voers
ambacht sijn/ende namaels comen sullen/ schul
dich sullen sijn der stadt de rechtē daer toe staen
de (te wetene ses carolus guldenen in handen
vanden Rentmeesters/ende in handen vanden
dekens de twee carolus guldenē daer toe staen:
de tes ambachts behoeue) te betalene tusschen
dit ende bamiſſe naestcomende opte pene van
niet te moghen werckene tot datse voldoen sul
len hebben.

Item insgelijcx dat alle de ghene die int voers
ambacht nu sijn oft namaels comen sullen schul
dich sullen sijn alle iare tūnt Januissie (oft ten
lancten binne veerthien dagen daer na) te moe
ten brengen eenen carolus gulden (navolgende
den mandementē ons voers genadichs heeren)
in handen vanden rentmeesters deser stadt by
tijden dienende / Opte verbuerte van haren
voers ambachte.

Item is noch geordineert dat van nu voort
Jane de pachtēers vanden tweelf wtslagen
vander wagen sullen by haren substituten
wter waghē voeren (so wel buyten als binnen
mercten) alderhande goet dat de vremde coop
man alhier coopt/ende inde wage ontfangt/Be
houdelic dat de vrye cordewaghencrupders der
voers stadt sullen wtvoeren (alleenlick buyten
mercten) de goeden den vremden coopman toe
behoorende daer de stadt alsise af heeft/ Te we
tene botere/ keese/ende diergelijcke/ soe verre
noch

nochtans selue goet weecht beneden de vier-
hondert ende vijftich ponden gewichts/ ende an-
ders niet/ ende dat nader ouder costuymen/ en-
de opten ouden loon. Ende in gheualle de vrije
cordewaghencruyders selue alsoe opten ouden
loon niet wercken en willen/ oft niet ghereet en
sijn tallen tijden en stonden (alst de vrende coop-
man te doene sal moegen hebben) so selen de wt-
slagers dat werck alsdan moegen doen wercken
ende cruyden met hueren substituyten nae heu-
rer gheselften/ tot gerieue vanden vrenden coop-
man/ sonder wederlegghen vanden voers; vrijen
cordewaghencruyders.

Item dat de voers; substituten sullen gehou-
den sijn poorters deser stadt te wese / en te co-
mene int ambacht vanden cordewagencruyders/
mits geuende voir dambacht acht Carolus gul-
denen eens/ en noch iaerlicx eenen Carolus gul-
den/ als voer. Welchen niet ieghenstaende selen
die selue substituten exempt sijn ende bliuen vā
allen anderen saecken den voers; ambachte aen-
gaende. En en selen de voers; substituten gheen
ander werck de voers; ambachte aengaende moe-
gen doen/ dan alleenlick dwerck vander wagen/
inder manieren bouen verclaert/ ende dat so lan-
ghe die selue substituyten dienaers selen wesen
vanden voers; pachteneers vanden twelf wtsla-
ghen vander wagen.

Item ten eynde dat voers; ambacht vanden
cordewagencruyders te bat bewaert ende gere-
geert mach worden/ salmen iaerlicx na tvernieu-

wen vander weth) kiesen twee dekenis vanden
voers; ambachte/ te weten dē eenen wten vrien
ende den anderen deken wt den ghemeynen cor-
dewagencruyders/ ende sal elck deken so gheco-
ren sijnde tot hem kiesen wt sijnder naciën twee
oudermans/ also dat iaerlicx een deken en twee
oudermās wten vrien/ en een deken ende twee
oudermans wten ghemeynen cordewagencruy-
ders deser stadt dienen sullen/ makende tsamen
sesse personen / die tselue ambacht sullen rege-
ren ende gelijckelick dienen/ ende oock alle iare
vernieuwt wordē (als andere dekenē ende ouder-
mans van anderē ambachten alhier doende sijn)
de welcke oick iaerlicx voer de weth alhier reke-
ninge doen sullen moeten/ soe dat behoort.

Item dat die dekenis ende oudermans bij tij-
den dienende allenden nieuwen meesters (int in-
comen vanden voers; ambachte) sullen schuldich
sijn (onder vandere) in heurē eedt te staene/ dat
sij dese statuyten ende ordināciën alsw gemact
(oft naemaels bij mijn voirs; heeren te makene)
sullen onderhouden ende achtervolghen sonder
daer te ghen oft eenich punct der seluer te come-
ne oft te doene in gheender manieren.

Dese Ordinancien, sa

laris ende statuyten sijn aldus (als vore) ghe-
maect/ gheordineert ende openbaerlich gepub-
liceert gheweest bij Schoutet/ Borgermeeste-
ren ende Scyepenen deser Stadt van Antwerpen,
Ende op dat niemant daer af ignorancie en sou-
de pretenderen/maer een yeghelyck (soe wel int
voers; ambacht sijnde/ als alle andere die dathet
aengaet oft aengaen sal moeghen) hier af te vol-
len souden sijn geïnformeert/ ende hem daer nae
sal weten te regulere/ hebbē de voers; heeren
dese Ordinance bij Jan Gaphes boeckprinte-
re deser Stadt doen drucken / ende elckerlycken
des begheerende ende behoeuende doen distri-
bueren ende communiceren. Ende verbieden
daerom allē printers/ boeckvercoopers ende an-
deren/ dat sij egheen vanden seluen boeckhēns na
en printē oft en doen printen in Walsche noch in
Duytsche/ oft oick en vercoopen/ dan die bijden
seluen Jan Gaphes alhier gedrukt sijn/ binnē
sesse maenden naestromende. Opte correctie vā
den heeren en vander Stadt ende verbuertē van
allen den boecken/ ende dair toe opte penen van
outs daer toe staende. Aldus gedaen en wtge-
roepen Anno. xv. hondert ende. xlv. Opten. xx.
dach van Augusto.

D. Welenbeke.

